મોઘવારીની મોહોકણ

બનાવનાર તથા છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

મેહેતા. ગણીલાલ ચુનીલાલ

તથા

શા. છોટાલાલ મોહનલાલ

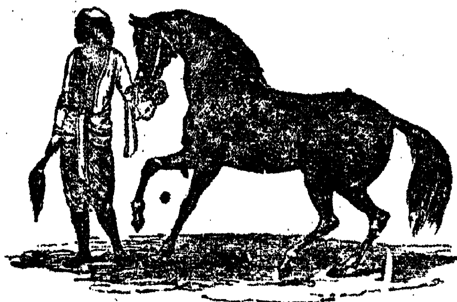

અમદાવાદ

પાનકોરને નાકે અંધારાઓળમાં મુળચંદ રાયચંદના મકાનમાં ફુલાખીદાસ નારણદાસે પોતાના (અમદાવાદ સત્યપ્રકાશ) પ્રેસમાં) છાપ્યો

સવંત ૧૯૩૩... ... સન ૧૮૭૭

કિંમત ૪ આના

દોહરો.

સમો નઠારો આવીયો, ચાલે ઘણી અધીર;
ચેતીને ચાલો સદા, હે મુજ દેશી વીર;

મોંઘવારીની મોહોકણ.

" રાગ માહાતમનો. "

અરી ઓચ ક્ષાપરે પેઠામાં ધગમગી મચાઈ,
ઘણા લોકોની આંખો ઉઘડાવી, અરી. ટેક.
શેહેરમાં ગપાટાતો વિશવે ચાલે;
ઘણા ચોર લોકો મગનમાં મા'લે. અરી. ૧
શ્રાવણ શુદ ચોથ રવિવારને દિને,
લોકો નાસવા માંડ્યા બહુ બહુ બીને. અરી. ૨
એક સોની વાણીઆનો છોકરો દોડતાનો જોરથી,
તેતો નાસતો હતો ધાડના બકોરથી; અરી. ૩
વાગ્યો ઠેસ તરત તે હેઠો રડી પડિયો,
તેનો પ્રાણ ઝટ તાળવે ચડિયો. અરી. ૪
લોક રતનપોળ આગળ ઘણું ભરાયું,
તેના માબાપ બાડુંને કહેવરાવ્યું. અરી. ૫
એક પલકમાં આવ્યા ત્યાં ધાઈ,
તેના માબાપ બેન અને ભાઈ. અરી. ૬
સરકારે ફાંડપાને હાથ કરી કરી;
લાવ્યા ચૌટામાં ફેરવવા ફરી, અરી. ૭

તેમનું કામ ગયું હતું હોલ્દારને ત્યાહી.
તેમને કામી જેલમાં રાખ્યા હતા જ્યાહી. અરી. ૮
બુધવારે માગમેતદારને ત્યાહી રજુ કર્યું
શુકરવારે તે કામ ફેસલ થયું. અરી. ૯
શેઠ કાપસજીએ દુકાન જમાવી;
ગરીબને આપી ધાન ધમોદા ધરાવી. અરી. ૧૦
બીજે દાણા પીઠામાં ક્યાંઈ નથી મળતા,
ઘણા લોકનો થયા રઝળતા. અરી ૧૧
આવી આવીને લોક સૌ પાછા જાય છે;
તેઓ મનમાંહે ઘણા મુઝાય છે. અરી. ૧૨
ઈશ્વર વિનતી સુણજે હમારી;
વરસાદ વિનાની મોઘવારી. અરી. ૧૩
કરષણો ક્ષેત્રમાં સુકાઈ ગયા છે;
પાણિવિના તે નકલબી રહ્યાં છે. અરી. ૧૪
વરસાદ વરસાદ લોકો કહે છે,
ગ્રાસ ગ્રાસ થઈ તાપથી રહે છે. અરી. ૧૫
મોટા મોટા જોગ આને ટાણે ન વરસ્યો,
જગત કર્તા તમે તે શું કરશો. અરી. ૧૬
અલ્પ બુદ્ધિના સરવે પામર જન;
નવ જાણે કોઈ તુજના જતન. અરી. ૧૭
માહે વિનતી અર્પની કાન ધારી;
કૃપા કરોજી ઈશ્વર જગા ધારી. અરી. ૧૮

વૃષ્ટીને સૃષ્ટીમાંહી મોકલશો;
મણીલાલ કહે સૌના દુઃખ હરશો. અરી. ૧૯
આશા રાખું છું હું પ્રભુ એટલી,
પૃથ્વીમાં વૃષ્ટી કરશો જોઇએ તેટલી. અરી. ૨૦

દોહરો.

સૃષ્ટીમાં વૃષ્ટી કરો, માગું દિન દયાળ;
પરમ ઇશ દાતાર છો, ભક્તિજન પ્રતિપાળ. ૧

લાવણી.

"ગોરી અલી સાવરે હીરણીન કછુ આના" એ રાગ.
સંવત ઓગણીશ તેત્રીસની સાલ,
વરસાદ વિના પાણી મોંઘવારી ચાલે. ૧
કુડિયા સાકો એધાન મેઘુ કીધું.
કાવસજી મંચેરજીએ કામ હાથ લીધું. ૨
તે કોતરાવ્યા રૂપિયા ઘણા ધર્મના;
મંગાવ્યા મોહારથી ઘેલા દાણાના. ૩
તે વખતમાં કુડિયા થયા નરમ;
કાવસજી મંચેરજીની ઘણી પડી શરમ, ૪
ભરિખ સાકો આવીને પાકું જુવે;
દાણા વિના કરી હાય હાય રૂવે. ૫

ભરમો લોકો પુન્ય અંકુર કરતા;
અન આપી પોડા ઘણું જની કરતા. ૬
શિપાઈ મુક્યા દાણા પોઠાને નાકે;
વરસાદ વિના કેમ કરી અંન પાકે. ૭
માટી કેરા પુતળાં કરીને ફરતા;
વાઘરી લોકો ઘણા એમ પેટ ભરતા. ૮
અજ્ઞાન વહેમી અતિ દયા ઘણી લાવે,
આપણ આપણ કરી ગુણ ગાવે. ૯
તેવા લોકો મનમા નવ કાઇ વિચારે.
વરસાદ અરતે કરે વહેમ કાંઈ ભારે. ૧૦
થોડા દાણા આપ ને પાણી રેડે;
વાઘરી દાણા લેઈ આપે તરત છેડે. ૧૧
પણ વરસાદ તો નવ આવ્યો જરીએ,
આવો આપણે મળી સ્તુતી કરીએ. ૧૨
વરસાદ વરસાદ લોકો મુખ ભાખે;
કરગરી ઈશને વિનતી બહુ દએ. ૧૩
વહેમીલા લોકને વહેપાર નવ સુઝે;
વળી કોઇ તો જોષીને જઇ પુછે. ૧૪
જોષીના દલાસા પડે છે એટા;
ખાળ તણા પણ પાંચા જુઠ ગપોટા. ૧૫
પણ પ્રભુ થકી સ્તુતિ પક્કી રાખીએ;
એમ ભાવનો રહેમ ભગત ગાઈએ. ૧૬

ભોળી ભોળી પંથે શાને સૂજી;
કૃપાળુ કરતાજી કૃપા કરી વૃષ્ટી.
બચશે જીવ પ્રાણી તણા સારા;
વળી ઢાંઢેરના બચાઈ જશે ઉપારા. ૮
થશે જગત રેલ છેલ જાણો;
સર્વે પ્રકારનો પાકશે બહુ દાણો. ૯
વળી દક્ષિણનો દુકાળ ઘણો સાલે;
કરગરી તુજને દાખ્યુ માણીલાલે. ૧૦

હરીગીત છંદ.

દિલમાં ઘડી ઘડી ધ્રાટ અતિ ઉચ્ચાટ વશ થયા સહુ.
જીવિશું કેમ જરૂર આફત આવી પડી જન ઉપર બહુ
કણ તણો દેશો દેશ માંહી ભાવ દુખદાયક થયો.
કરશું કહોરે કેમ સંકટ જાએ નવ જરીએ સહ્યો. ૧
પડતી બુમ રાજનગર ભયભીત થયા સૌ નરનારીઓ,
કર્ષણ સૂકઈ જાય છે. બંધ પડી અનની બારીઓ;
ભુખ વૃષ્ટીનો ભારે પોકારો સોર એવો થઇ રહ્યો;
કરશું કહોરે કેમ સંકટ જાએ નવ જરીએ સહ્યો ૨
વરસાદતો નથી વર્સતો અતિ આફતતો આંહે નડી;
ઢોર આપતાં નથી ધાન્ય જડતું એ પીડા પુરણ પડી.
બાળકો વિનંતી શીપતી અતિ દીન દુખ દુખી ગયો;
કરશું કહોરે કેમ સંકટ જાએ નવ જરીએ સહ્યો. ૩

। જો રોજ તે પૂરોજ પણ પડતો નથી;
લખ્યા રંક આડે અંક કો કદી કેહે કથી,
પણ મન ધારના અહો થશે કેમ ભયો ભયો;
કહોરે કેમ સકટ જાએ નવ જરીએ શકો. ૪

દોહેરો.

ઘો ન સંકટ જાય કે જોઈ દીનનુ દુ:ખ.
મરે છશ વરસાદથી, ભાગો જનની ભુખ. ૫

ગરબી.

"પડવાની પડ પ્રીત ગનમત ભુલી રે" એ રાગની.
વહી ગઈ વરસાદ રૂત વરસાદે ન આવ્યો રે,
દાણા મોંઘા વેચવાનો લાગ ફડીયાને ફાવ્યોરે. ૧
થયુ અમદાવાદ હેરાન પોકો બહુ પડતીરે,
રાંડી રાંડો કરી વિલાપ પોતે બહુ રડતીરે. ૨
શ્રાવણશુદ ચોથ રવીવારને દિન લોકોરે;
લુટાવું દાણા પીઠ પડી એવી પોકોરે ૩
ઘણા લોકો નાઠા જાય હીમત તો હારીરે;
રાજનગરમા પડી બુમ નાઠા વહેપારીરે. ૪
દરવાજાને પોળ ભડોભડ ભટકાવ્યારે;
અરે ભાઈ એમા તે શું ઘરો અટકાવ્યારે. ૫
થરથરવા લાગ્યા લોક ગમા નરમ થયારે;

સૌ વાણીને દ્વાર નિજમેડી માળગયારે.
શું ખાશે આમકે આમ એમ વિચાર કરે
વળી જોઇ રહે થૈ સ્તબ્ધ પોતે દીલ માંહીડ
કોઇ જાતા રસ્તામાં વળ્યા ત્યાંથી પાછારે.
ઝ.લ્યા છે જોડા હાથ સેવાય પગે જ છારે.
એમ થઇ રહી દોડા દોડ ફુડીઆ પકડાયારે
નાંખીને કાચી જેલ ખૂ ૫ સપડાવ્યારે.
કર્યા સરકારે બંદોબસ્ત. વાંએતી સાકોરે;
માંહેથી કાઢ્યા બાહાર લોકના થોકોરે.
ઉભા રાખ્યાતા સિપાઇ પિઠાના નાકામારે;
કોઇ જાતાતા જોવા માટ હરખ હઇડામાંરે. ૧
પૈસા આપતા તોય દાણા નહી મળતારે;
તેથી ગુજરાઇને મન બહાર નીકળનારે. ૧૨.
આવ્યા ફોજદાર મામલતદાર શુરથી ધાઇરે;
મુક્યા હઠાવવાને લોક, ત્વાર સિપાઇરે. ૧૩
ઘણાજન ગભરાયા મન, હવે શું કરશુંરે;
હાય હાય કરી પોકાર અન વિણ મરશુંરે. ૧૪
કેટલાક નાઠા જાય પોતીયા લબડતારે,
પડેને ઉભા થાય કોઇ ખડખડતારે.
ભોયવારીની ધુમ આખિલ શેહેરમાં
અરે વૃષ્ટી તુજ વિણ થાશે વલે
શું ખાસે ગરિબ લોક દિ-

। વહી જાય માસ બે માસેરે. ૧૭

। જમદૂતો અંકુર કાંઈ લાવો

કલા આજ દિન નિભાવે રે. ૧૮

કહે માણીલાલ જીવતદાન આપારે,

નાવો દયાળ દુ:ખ સૌ કાપારે. ૧૯

દોહો.

ગુ. લાખ બાછુ કરી, અરજ જોઈશ ઉરમાય,

ઘણા લાલચમાં રહ્યા, શુ કહું તુજને આય ૧

ગરબી.

રના ફકીરો મેર કપા દીલગીરી સદા મગનમાં રેનારે"

એ રાગ.

.શુ પાચે જોયુ ન જાયે ફટ ફટ કેહે છે ફડિયારે;

ન એકમાં ભાવ ઉતારે, લોકો ઉપર પડિયારે. આ. ૭૪.

ાં પાશે જોયું ન જાશે મેઘ વિના મોઘવારીરે;

' રહ્યું નથી કંઈ કેહેતા સર્વ વેપારીરે. આ. ૨

ી ફરતી શું કરીએ અમો બાઈરે,

ી કાતી મળી ન એકે પાઈરે. આ. ૩

પામેલા પ્રખ્યાતીરે,

ખ ધ ન ધ કહુ છે લોકો સર્વે આપે છો ધર્માત
ર્જી પેટ ગરિબ આપે તન આપે દાણારે
એવા તેતા ધરમી કહાવે એમેં ખરચે નાણા
હાકેમ લોક પણ મદદ કરે છે જાણ્યું ભુખ
ગરિબ લોકને આપે છે વેહુ આતુ કાઈ અંનરે.
કંગરા ઘણા છુટે તંગમાં જોઇ વેઆત આ
આરે ર કાળ કેના કરીને હો એવા દુકાળોરે.
વરસાદ ના કાઢયુ ભ.પાણુ ગમની લોકો ભામે
તેઆ અધોરા અધિક થયા છે નવ કાંઈ આશા રાખેરે.
વેહેમી કંઈ પણ કરે છે પુરાં કહું શુ તેની વાતરે;
વાઘરી લોકને દાણા આપે હેરનો નાખી જાતરે. આ
કાગન કર્યા જગત અનાદી હુતે તો સંભાળરે;
કર્તા તાર ધાર્ય પ પે ભાખ્યુ મારુંલાલરે. આ.

દોહરો.

વાઘરી કાર્ય કર્યા થકી, નવ આવે વરસાદ,
ઈશ્વર સ્તુતી કર્યા થકી, પામે વૃષ્ટી પ્રસાદ. ૧

समाप्त

जाहेर खबर.

આ ચોપડી શેહેર અમદાવાદમા સારંગપુર તળી-
પાળમા શેઠ મોતીલાલ હીરાભાઈના ઘર સામેના
માંથી બનાવી પ્રસીધ્ધ કરનારની પાસેથી રોકડા
મળશે. આ શીવાય બીજી ઘણી ચોપડીઓ
ની છે વળી હાલ મણીકાવ્ય નામની કવિતારૂપ
ક ચોપડી બનાવેલી છે તે આશરે માસ ૧) ની અંદર
બાહાર પડશે.

તે ખરીદ કરવાની જે સાહેબોની મરજી હોય
તેઓએ ઉપર લખેલા ઠેકાણે અમોને આવીને મળવું.

તા૦ ૨૭ અગષ્ટ સને ૧૮૭૭.

(સહી) મ૦ મણીલાલ હરીલાલ કર્તા.
ડા૦ મુળજી લલુભાઈ પ્ર૦ કર્તા.